

Nr 289

Av herrar Arvidson och Lindkvist, om inrättande av en statlig riksbyrå för konstutställningsverksamheten.

Under senare år har konstintresset i vårt land på ett glädjande sätt stegrats och breddats. Genom konstföreningar, bildningsorganisationer och massmedia — tidningar, radio och TV — har konsten och konstfrågorna kommit i blickpunkten även för gemene man. Folkrörelsernas konstfrämjande, Riksförbundet för bildande konst och Föreningen Konst i skolan har genom sin pedagogiska verksamhet gjort en banbrytande insats.

Betydelsefulla i detta sammanhang är inte minst de många *konstföreningarna*. En konstförening kan vara bunden till ett län eller ett landskap, till en stad eller en mindre ort, till ett företag eller en korporation. Konstföreningarna anordnar utställningar som betyder mycket för att stimulera konstintresset och skapa kulturkontakter. Genom dessa konstföreningar har konsten nått ut även till de minsta samhällena, och man kan med skäl tala om en pågående decentralisering av konstlivet.

Att *utställningar* av kvalificerade konstnärers arbeten anordnas är först och främst ett samhällsintresse. Det är genom utställningarna som allmänheten får möjlighet att följa med vad som händer på konstfronten, att bilda sig en uppfattning och ta ställning för och mot. Utställningarna är ett viktigt led i den konstfostran som allmänt anses angelägen. De kan göras tillgängliga för skolorna. De är också den enda betydelsefulla motvikten mot den konstlivets förflackning som marodörerna på konstmarknaden, de s. k. nasarna, åstadkommer. Utställningarna är ägnade att stimulera de kommunala konstinköpen och ligga till grund för dessa.

Att anordna en konstutställning är emellertid dyrbart och ekonomiskt riskfyllt. Konstföreningarna har sällan möjlighet att ta den ekonomiska risken när en konstnär utställer. De är för sin existens beroende av de inflytande medlemsavgifterna, och medlemmarna måste de ofta locka med goda vinster i sitt medlemslotteri, varför föreningarnas inkomster huvudsakligen går till inköp av sådana vinster.

Det blir därför vanligen konstnären själv som får stå för utställningskostnaderna och löpa den därmed förenade ekonomiska risken. Ofta skall han betala lokalhyra, även om i många fall en arrangerande konstförening tillhandahåller lokal. I de flesta fall får han själv stå för frakter, resor till och från utställningsorten, trycksaker, porton, annonsering, vaktmästararvoden osv. Det är i själva verket konstnärerna som subventionerar den samhälleligt betydelsefulla utställningsverksamheten.

För vissa konstnärer är den ekonomiska risken inte särskilt stor. De är mer lättillgängliga för en större publik, och utsikterna till goda försäljningssummor kan även på mindre orter vara ganska goda. Garanti mot förluster har emellertid inte ens dessa konstnärer. För andra konstnärer, särskilt de i något avseende extrema och svårtillgängliga, är en utställning ett mycket osäkert företag. Många är de goda konstnärer som efter några misslyckade försök med landsortsutställningar helt upphör med denna verksamhet. Även konstföreningar med resurser att satsa på vissa konstnärer drar sig för att anordna utställningar där köpintresset kan misstänkas bli litet.

På teaterns och musikens områden har staten trätt hjälpsamt emellan genom att lämna anslag till en central verksamhet, byggd på samarbete med lokala publikorganisationer. Riksteatern och den under utbyggnad varande rikskonsertbyrån är viktiga instrument då det gäller att uppehålla och nyskapa intresse för teater och musik i landsorten. Fråga är, om inte motsvarande anordning borde komma till stånd på konstens område.

En *statlig riksutställningsbyrå* skulle lämpligen i intimt samarbete med konstnärernas olika sammanslutningar och med landets konstföreningar förmedla utställningar i första rummet till landsorten. Till detta centrala organ kunde konstnärerna framställa sina önskemål om utställningar och i förekommande fall lämna prov på sina arbeten. På samma sätt kunde arrangerande konstföreningar vända sig till det centrala organet med sina önskemål om utställare. Med hjälp av de medel som statsmakterna för ändamålet ställer till förfogande bör byrån efter prövning i varje särskilt fall lämna ekonomisk garanti åt utställningar av olika slag och säkra en viss minimiförtjänst för utställande konstnär. Till byråns uppgifter kunde också höra att stimulera bildandet av konstföreningar och att befrämja samarbete mellan existerande sådana föreningar.

Ett villkor för att riksutställningsbyrån skall kunna tillvinna sig konstnärernas och allmänhetens förtroende är att den bygger på publikorganisationerna (konstföreningarna) landet runt och att den arbetar i samförstånd med konstnärernas egna organisationer.

Byråns organisation och arbetsformer måste emellertid göras till föremål för utredning. En sådan utredning bör innefatta en kartläggning av konstmarknaden i dess helhet, klargöra konsthandlars och konstsalongers nuvarande funktioner och konsthandels lönsamhet, skapa överblick över utställningsverksamheten, inventera beståndet av utställningslokaler, ev. fastställa kraven på dessa, kartlägga konstföreningarnas verksamhet som spridare av konst och — i den mån det är nödvändigt — belysa konstnärernas ekonomiska situation och möjligheter att komma i kontakt med köpare. Utredningen bör arbeta i samråd med konstnärer och konstföreningar för att inhämta dessas synpunkter och önskemål. På grundval härav bör utredningen framlägga organisationsplan och kostnadsberäkningar för en riksutställningsbyrås verksamhet.

Med hänvisning till ovanstående hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t gör framställning om utredning angående inrättande av en statlig riksbyrå för konstutställningsverksamheten.

Stockholm den 23 januari 1964

Stellan Arvidson

Oskar Lindkvist